

Засновники журналу:
ПВНЗ "Університет економіки і підприємництва"
ІІІ "Інститут економіки, технологій і підприємництва"

Головний редактор:
Стельмащук А.М.,
д.е.н., професор

Заступник головного редактора:
Капітанець С.В.,
к.п.н., доцент

Редакційна рада:
Капітанець О.М., к.п.н., доцент
Баланюк І.Ф., д.е.н., проф.
Малік М.Й., д.е.н., проф., академік НААНУ

Редакційна колегія:
Березівський П.С., д.е.н., проф.
Дусановський С.Л., д.е.н., професор
Гольденгорін Б.І., д.т.н., професор
Івашук Н.Л., д.е.н., доцент
Калінчик М.В., д.е.н., проф.
Кузьмін О.С., д.е.н., професор
Лавейкін М.І., д.е.н., доцент
Пархомець М.К., д.е.н., проф.
Садова У.Я., д.е.н., ст.н.с.
Семів Л.К., д.е.н., професор
Шевчук Л.Т., д.е.н., професор

Наукові редактори:
Джерелейко С.Д., к.е.н., доцент
Капітанець Ю.О., к.е.н., доцент
Кравчук Л.М., к.е.н., доцент
Несторишен І.В., к.е.н., доцент
Прус Л.Р., к.е.н., доцент
Пуцентейло П.Р., к.е.н., доцент
Сава А.П., к.е.н.
Туржанський В.А., к.е.н.

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ

Всеукраїнський науково-виробничий журнал

4'2011(7)

Зміст

I. Економіка та управління національним господарством	
Стельмащук А.М. ОБҐРУНТОВАНА МИТНА ПОЛІТИКА - ВАЖЛИВА УМОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	3
Семів Л.К., Семів Р.А., Гаврилко П.П. УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ СУСПІЛЬСТВА ЗНАТЬ	12
Жворонкова Г.В. ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА ТЕХНОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	17
Нагорнова О.В. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ РЕГІОНУ.....	22
Глубіш Л.Я., Ярема Л.В. ЗЕМЛЯ – ГОЛОВНИЙ ЧИННИК ЕФЕКТИВНОГО ВЕДЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНІЙ СФЕРІ.....	25
Шевчук О.І. ТРУДОВА МІГРАЦІЯ ТА БЕЗРОБІТТЯ ЯК ФАКТОР НАРОДЖУВАНOSTІ НАСЕЛЕННЯ.....	28
Герасименко О.М. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО АКТИВИ СПАДЩИНИ В УМОВАХ ЗАСТОСУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ П(С)БО В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ.....	32
Ожема С.В. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ... ..	37
Мица Н.В. СУТНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ В УКРАЇНІ.....	40
Пука Н.В. ФАКТОРИ СТАНУ УКРАЇНСЬКОЇ СІМ'І ТА ЇЇ СТРУКТУРА.....	47
Шевчук Б.Р. КОНФЕСІЙНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СТАБІЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	51
Іванова Н.С. ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	54
Кирпа С.В. ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА: ЇЇ СУТЬ ТА ГЕНЕЗИС.....	60
Орешняк В.Л. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ПЕРЕХОДУ КРАЇН СВІТУ ДО МОДЕЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	64
II. Економіка та управління підприємствами	
Івашук Н.Л., Лолушанський О.В., Івашук О.В. УПРАВЛІННЯ ДИВЕРСИФІКОВАНИМ РИЗИКОМ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ ГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВOSTІ.....	69
Геліч Н.В. УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧОЮ АДАПТАЦІЄЮ ПЕРСОНАЛУ	74
Юкіш В.В. ЗМІНА СТИЛІВ ЛІДЕРСТВА КЕРІВНИКА ПІДПРИЄМСТВА ВІДПОВІДНО ДО ЕТАПІВ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ОРГАНІЗАЦІЇ.....	76
Михайлишин Н.П., Мельник Н.Г. ТОС – ТЕОРІЯ, ЩО ЛАМАЄ СТЕРЕОТИПИ.....	81
Куц Л.Л., Шульгат Н.І. ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ТА ЇЇ РОЛЬ У ЗМІЦНЕННІ СТРАТЕГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	84
Абрамова О.В. ЛАНЦЮЖОК УТВОРЕННЯ ВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВOSTІ.....	88
Грузінова Л.О. ПОТЕНЦІАЛ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ВЗАЄМОДІЙ УПРАВЛІНСЬКОГО ПЕРСОНАЛУ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	93
III. Регіональна економіка	
Садова У.Я., Теслюк Р.Т. ЛОКАЛЬНИЙ ВИМІР ДИНАМІКИ ДЕМОГРАФІЧНИХ ЗМІН У Львівській області.....	97
Гудзь П.В., Шарова С.В. ЦІНОВИЙ ФАКТОР РОЗПОДІЛУ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ ЖИТЛА	104
Чорний Р.С., Комарницька Г.О. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МІСЬКИХ І СІЛЬСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ ЯК СЕРЕДОВИЩА ФОРМУВАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ.....	109
Киришун Л.В. АНАЛІЗ СТАНУ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСІВ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ.....	113
Колосінський Є.Ю. СТРУКТУРНО-ДИНАМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЕЛЬНОЇ МЕРЕЖІ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	117
Легкий В.І. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАЦЕНАДЛИШКОВОСТІ В РЕГІОНІ.....	120
Попадіюк О.М. ОЦІНКА МЕХАНІЗМІВ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ АГРОФОРМУВАНЬ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ.....	124
Орлова К.Є. АНАЛІЗ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ ДОБУВНОЇ ПРОМИСЛОВOSTІ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	130
IV. Економіка природокористування і екологія	
Тихенко Р.В. РОЛЬ ЗЕМЛЕВПОРЯДНИХ ЗАХОДІВ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРИ ВИКОРИСТАННІ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ	137
Мовчан Т.В. ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИЙ СТАН ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ.....	140
Павлюк У.В. ДОСЛІДЖЕННЯ МІСЬКОЇ ЕКОСИСТЕМИ НА БАЗІ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ.....	143
Марченко К.С. ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ.....	146

Редактор:
Довгань О.М.

**Свідоцтво про державну
реєстрацію:**
серія KB № 16753-5327P від
10.06.2010 р.

Рекомендовано до друку
Вченою Радою ПВНЗ
"Університет економіки і
підприємництва",
протокол № 1
від 30 серпня 2011 р.

Затверджено
Постановою Президії
ВАК України від 22 грудня
2010 р. № 1-05/8
як наукове фахове видання
України

Підписано до друку
12 вересня 2011 р.

Адреса редакції:
29016, м. Хмельницький,
вул., Львівське шосе, 51/2
тел. (0382) 72-82-50
www.uniep.km.ua
s.kapitanets@mail.ru

Тираж 300 прим.

Формат 70x108/16.
Папір офсетний.
Ум. друк арк. 30,0

Віддруковано з готових
діапозитивів в СМП «ТАЙП»
вул. Чернівецька, 44 б,
м. Тернопіль, 46000
Тел. 38(0352) 52-75-00;
38(0352) 52-61-61

Усі права захищені. Передрук
дозволяється лише зі згоди
автора та редакції. Редакція не
завжди поділяє думку автора й не
відповідає за зміст та фактичні
помилки, яких він припустився.

© ПВНЗ "Університет
економіки і підприємництва"
© ПП "Інститут економіки,
технологій і підприємства

Кобзев І.С. ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА ПРОЦЕСИ ЙОГО ВІДТВОРЕННЯ.....	150
Сірик Т.А. ОСНОВНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІМЕРНОЇ УПАКОВКИ.....	154
V. Інноваційно-інвестиційна діяльність	
Олексюк О.С. ІНФОРМАЦІОЛОГІЯ – ФУНДАМЕНТАЛЬНА ГЕНЕРАЛІЗАЦІЙНА НАУКА ПРО ІНФОРМАЦІЮ.....	158
Гринкевич С.С., Комеліна О.В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	163
Стец І.І. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВІДТВОРЕННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В ЕКОНОМІЦІ.....	169
Заклекта О.І., Хартоняк Г.Ф. СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ.....	173
Зибарєва О.В., Кравчук Л.М. ФОРМИ ПРОЯВУ ДЕВІАНТНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ.....	178
Шевчук А.В. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ПОЛЕ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОЦЕСІВ У НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ.....	180
Москаленко О.В. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОНІТОРИНГУ ПОРТФЕЛЮ РЕАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ БАНКУ.....	186
Ковач М.І. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО ГОСПОДАРСТВА.....	193
Білан О.С. ОРГАНІЗАЦІЙНО – ЕКОНОМІЧНІ НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПЛАНУВАННЯ НА КОНДИТЕРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ.....	197
Горбатюк О.В. ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА.....	202
Іванович І.Ю. ОЦІНКА ЗЕМЕЛЬНОГО РЕСУРСУ ЯК СКЛАДОВОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	204
VI. Облік, аналіз і аудит	
Бердар М.М. ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ.....	209
Олійничук В.М. ІНФОРМАЦІЙНА МІСТКІСТЬ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА ЇЇ РОЛЬ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	213
Таратута Л.В. УПРАВЛІННЯ ПОТОЧНОЮ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ В УМОВАХ КРИЗИ.....	220
Дутчак І.Б. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТРАНСПОРТНО-ЗАГОТІВЕЛЬНИХ ВИТРАТ...	229
Туржанський В.А. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ «ОВЕРДРАФТУ» НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТОРГІВЛІ.....	233
Лищенко О.Г., Козачок І. А., Назаренко М.О. ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У КАЗНАЧЕЙСТВІ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА.....	238
Олійник Т.О., Черник Д.О. СТВОРЕННЯ РЕЗЕРВУ СУМНІВНИХ БОРГІВ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ.....	243
Квасницька Р.С., Колесник А.В. БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ: СУТЬ ТА ОСНОВНІ ПЕРЕДУМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ЗАСТОСУВАННЯ.....	247
Мордвінцева Т.В., Чала К.С. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОКУМЕНТООБІГУ РУХУ ЗАПАСІВ МІЖ СТРУКТУРНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	250
VII. Менеджмент, маркетинг, підприємництво	
Сотник І.М. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ РИНКУ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ....	255
Забуранна Л.В. ЛОГІСТИЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ: СУТНІСТЬ ТА ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ.....	260
Прус Л.Р. ТИПОЛОГІЯ БЕНЧМАРКІНГУ.....	265
Малишкіна Т.Г. ПІДСИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАРКЕТИНГУ ЯК ОКРЕМИЙ КОНТУР УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	269
Тягунова З.О. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ОЦІНКИ МАРКЕТИНГОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ УКРАЇНИ...	275
Бірюкова О.Ю. СТРУКТУРА КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ГОСПОДАРСЬКИМИ ТОВАРИСТВАМИ.....	281
Карман О.В. ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ОВОЧІВ ВІДКРИТОГО ҐРУНТУ ГОСПОДАРСТВАМИ НАСЕЛЕННЯ.....	287
VIII. Фінансово-кредитна система	
Турченко Т.В., Гончарова М.Л., Гордієнко В.П. ЕКОНОМІЧНІ КРИЗИ: МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ.....	291
Тулуш Л.Д., Прокопчук О.Т. СПЕЦІАЛЬНІ РЕЖИМИ СПРАВЛІННЯ ПДВ ЯК ФОРМА ФІНАНСОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ.....	294
Педченко Н.С., Ігнатенко В.Ю. ПОДАТКОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ОСНОВНА СКЛАДОВА БЮДЖЕТНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ РЕГІОНУ (НА ПРИКЛАДІ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ).....	298
Лискава Кшиштоф. ЕВОЛЮЦІЯ ФОРМУВАННЯ ГРУПОВОГО СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ (НА ПРИКЛАДІ ПОЛЬЩІ).....	304
Мироненко М.Ю., Сімонова І.В. ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОРТФЕЛЯ.....	308
Тимохіна Г.О. ПОДАТКОВИЙ ОБЛІК АМОРТИЗАЦІЇ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ.....	311
Пилипів О.М. ФОРФЕЙТИНГ ЯК ФОРМА ЕКСПОРТНОГО ФІНАНСУВАННЯ ТА СПЕЦИФІЧНИЙ ВИД КРЕДИТУВАННЯ.....	320
Бержанір І.А. ЛІКВІДНІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНОСТЮ ПІДПРИЄМСТВ СПИРТОВОЇ ГАЛУЗІ.....	323
Матлага Л.О. ПЕРСПЕКТИВИ ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ БАНКІВ В УКРАЇНІ.....	327
Хроніка подій. Повідомлення.	332

10. Кирюшин В.И. Экологические основы земледелия / В.И. Кирюшин. – М. : Колос, 1996. – 134 с.
11. Леонець В.О. Сучасні проблеми землевпорядкування та охорони земель / В.О. Леонець // Землевпорядкування. – 2001. – № 1. – С.42-47.
12. Носов С.И. Землеустройство сельскохозяйственных предприятий на агроэкологической основе / С.И. Носов. – М. : ГУЗ, 2000. – 56 с.
13. Павлова В.А. Роль землеустроительных мероприятий в обеспечении экологической безопасности использования земли / В.А. Павлова // Земельный вестник России. – 2004. – С. 11-13.
14. Система природоохранных мероприятий и их осуществление при землеустройстве / М.А. Сулин, Г.А. Душенкова, Т.В. Михайлова, М.Г. Софер. – Л. : ЛСХИ, 1985.
15. Тихенко Р.В. Вплив деградації ґрунтів на стан земельних ресурсів у Черкаській області / Р.В. Тихенко // Землевпорядкування і кадастр. – 2005. – № 4. – С. 54-60.
16. Третьяк А.М. Основні завдання інформатизації сучасного землевпорядного виробництва / А.М. Третьяк, Л.Д. Греков // Землевпорядкування. – 2001. – № 2. – С. 25-30.
17. Шворак А.В. Особливості землевпорядкування території сільської (селищної) ради / А.В. Шворак // Землевпорядкування. – 2001. – №4. – С. 25-28.

Анотація

Проаналізовано сучасні проблеми землеустрою в умовах земельної реформи. Обґрунтовано актуальні завдання землеустрою як наукової основи раціонального використання та охорони земельних ресурсів в Україні.

Ключові слова: землеустрій, охорона земель, агроландшафти, оптимізація землекористування.

Аннотация

Проанализированы современные проблемы землеустройства в условиях земельной реформы. Обоснованы актуальные задачи землеустройства как научной основы рационального использования и охраны земельных ресурсов в Украине.

Ключевые слова: землеустройство, охрана земель, агроландшафты, оптимизация землепользования.

Annotation

Modern problems of land management in conditions of land reform are analysed. Actual tasks of land management as scientific basis of rational use and protection of ground resources in Ukraine are proved

Key words: planning, land conservation, agricultural landscapes, the optimization of land use.

УДК 631.95:349.415

Мовчан Т.В.,
к.е.н., доцент кафедри земельного кадастру
Одеський державний аграрний університет

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИЙ СТАН ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ

Постановка проблеми. Проблеми економічних, екологічних та соціальних чинників здійснюють вплив на еколого-економічний стан використання й охорони земельних ресурсів, на екологічну політику ведення сільськогосподарського виробництва, раціонального землекористування та на характер й напрям сільськогосподарського використання земель. Їх усунення потребує системного дослідження і прийняття рішень щодо поліпшення стану використання й охорони земельних ресурсів, створення та впровадження нових підходів щодо ефективного і раціонального землекористування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням еколого-економічної ефективності використання й охорони земель присвячені роботи таких вчених, як: Астремського А.В. [1], Бистрякова І.К., Галушкіної Т.П., Галушко В.П., Гуторова О.І. [2], Даниленко А.С., Добряка Д.С., Євсюкова Т.О. [3], Кваши С.М., Курило В.І. [4], Мартина А.Г. [3], Новоторова О.С. [5], Осипчука С.О. [6], Ступеня М.Г., Тихенко Р.В. [7], Третьяка А.М., Федорова М.М., Хвесика М.А. [8] та інших. Ці питання досить актуальні, однак не до кінця вирішені і потребують подальшого вивчення. Адже на сучасному етапі проблема ефективного використання й охорони земель залишається однією з найбільш гострих. Систематичне вивчення й аналіз еколого-економічного стану використання та охорони земельних ресурсів є важливим чинником соціально-економічного розвитку нашої країни.

Постановка завдання. Метою даної статті є обґрунтування основних напрямків і засобів підвищення еколого-економічної ефективності використання та охорони земель як інструмента забезпечення реалізації концепції сталого розвитку.

Зважаючи на нинішній стан протікання великої кількості деструктивних для агроландшафтів процесів (дію ерозійних процесів, засолення, заболочення, засмічення, техногенне забруднення земель), обумовлених усупільненням землі, проблема охорони земельних ресурсів – стала проблемою безпеки країни. Це зумовлює необхідність вжиття невідкладних ефективних заходів, спрямованих на охорону земельних ресурсів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нині землі України підлягають охороні від нераціонального господарського використання, необґрунтованого вилучення із сільськогосподарського обігу, деградації, водної та вітрової ерозії, селів, підтоплення, заболочування, зсувів, вторинного засолення, осушення, ущільнення, забруднення відходами виробництва, хімічними і радіоактивними речовинами, заростання бур'янами, виснаження, дегуміфікації, нераціональної механічної обробки ґрунтів, опустелювання та впливу інших негативних чинників. Однією з причин виникнення екологічних негараздів є результати реформування аграрного сектора, в процесі якого сформувались підприємства різних форм господарювання, що використовують земельні ділянки без зацікавленості у збереженні ґрунтів, з порушенням та відсутністю спеціальних сівозмін, агролісомеліоративних і полезахисних заходів, викликаючи небезпеку втрати ґрунтової родючості. Погодимось з науковцями, що сьогодні деградацію родючості ґрунтів, внаслідок погіршення їх гумусного шару, можна назвати найсерйознішою сучасною екологічною проблемою [4]. Згідно з розрахунками Української академії аграрних наук, у нашій країні щороку втрачається від 0,6 до 1 т/га землі, погіршується її мінеральний склад та агрофізичні властивості. Значними є і показники забрудненості ґрунтів внаслідок господарської діяльності, яка ведеться без суворого і надійного державного екологічного контролю, з відсутністю відповідної законодавчої бази, що призводить до споживацького ставлення до землі.

Відомо, що нині, при розміщенні посівів сільськогосподарських культур, землекористувачі в першу чергу виходять із необхідності продажу потрібної сільськогосподарської продукції, не беручи до уваги рельєф місцевості, не дотримуючись принципів протиерозійної організації території, ігноруючи наукові засади про оптимальне співвідношення в посівах гумусонакопичувальних і гумусоємких культур [8, с. 373]. Доведено, що рівень економічної родючості земель підвищується за рахунок збільшення посівів багаторічних трав як радикального заходу накопичення гумусу. Також встановлено, що коефіцієнт ерозійної небезпеки під багаторічними травами в 12,5 разів менший, порівняно з чистим паром. Користуючись цими науковими доказами, бажано було б застосовувати їх в житті. Держава не усвідомлює, що погіршення якісного стану земель може не лише вивести їх із сільськогосподарського обороту, а й порушити екологічні зв'язки, змінити водний баланс, призвести до знищення тваринного і рослинного світу, і навіть, до часткової зміни клімату. Все це викликає необхідність раціонального використання і особливої охорони земель. Раціональне землекористування забезпечується за допомогою: раціональної організації територій; своєчасного проведення внутрішньогосподарського та міжгосподарського землевпорядкування; чіткого дотримання вимог щодо повноти та своєчасності внесення земельно-кадастрових даних; здійснення координуючих, контрольних та експертних заходів з боку спеціально уповноважених органів охорони земель; економічного стимулювання раціонального землекористування. Результатом цього буде екологічнобезпечне і високоефективне використання землі в інтересах усього суспільства, а також захист ґрунтів від деградації, виснаження і забруднення та збереження відновлювального потенціалу земельних ресурсів.

Відомо, що найоб'єктивніше якісний стан земель характеризує інформація про поширення та шкідливу дію ерозійних процесів і явищ. В нашій країні на жаль, основними джерелами такої інформації є застарілі матеріали, які в недостатній мірі відображають реальний стан ерозії, до них можна віднести: матеріали великомасштабного ґрунтового обстеження 1957-61 рр.; матеріали коригувань ґрунтово-картографічних матеріалів; матеріали наукових досліджень; статистичні дані щодо урожайності сільськогосподарських культур на еродованих землях; дані щодо вмісту поживних елементів та гумусу в еродованих ґрунтах, отримані обласними центрами Державного технологічного центру охорони родючості ґрунтів Міністерства аграрної політики України; дані щодо забруднення та замулення різних елементів гідрографічної мережі (річок, водосховищ, ставків тощо). Сучасні наукові дані охоплюють лише поодинокі невеликі ділянки ґрунтового покриву, на основі чого неможливо адекватно планувати протиерозійні заходи на державному рівні, але на регіональному рівні це можливо.

З огляду на це, вкрай необхідною є розробка економічних важелів (системного моніторингу земельних ресурсів, державної екологічної політики, реальної ціни на землю), які забезпечать надійну й ефективну охорону земель. Ми пропонуємо ввести спеціальні форми звітності для контролю за якістю земель, який в нашій державі ведеться лише на папері, теоретично. Адже облік кількості земель ведеться за формами державної статистичної звітності – 6 зем і 2 зем, а для обліку якості земель нічого подібного не розроблено. В облікову звітність необхідно внести дані не лише про розподіл сільськогосподарських угідь за крутістю схилів і за ґрунтовими різновидами, а й дані, на

основі яких можна скласти баланс гумусу по кожному землекористуванню, виходячи з якого визначатиметься розмір орендної плати залежно від результатів збереження ґрунтової родючості. Це повинні бути данні про культури, що вирощуються, їх урожайність, запас гумусу, його втрати з урожаєм і ерозією ґрунтів. Результати спостережень і обстежень території за переліченими показниками необхідно відобразити на планово-картографічних матеріалах адміністративно-територіальних утворень (відповідних сільських, селищних, міських, районних рад).

Висновки з проведеного дослідження. Еколого-економічний стан використання земельних ресурсів знаходиться поки що не на належному рівні. З цієї метою виділено негативні чинники, які призводять до екологічних негараздів. Обґрунтовано основні напрямки і засоби підвищення еколого-економічної ефективності використання й охорони земель.

Відзначено, що основними джерелами інформації є дуже застарілі матеріали, тому необхідна розробка економічних важелів, які забезпечать ефективну охорону земель. Запропоновано ввести спеціальні форми звітності для контролю за якістю земель і результатами спостережень та обстежень території, відобразити їх на планово-картографічних матеріалах адміністративно-територіальних утворень.

Бібліографічний список

1. Астремський А.В. Рациональное землекористування як напрям збереження родючості ґрунтів / А.В. Астремський // Екологія. Сучасний стан родючості ґрунтів та шляхи її збереження : наукові праці. – 2008. – Том 81. Вип. 68. – С. 12-14.
2. Гуторов О.І. Напрями формування сталого сільськогосподарського землекористування в умовах трансформації земельних відносин / О.І. Гуторов [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.btsau.kiev.ua/files/list/edition/ed_dviyuualfz.pdf. (20.06.11). – Назва з екрану.
3. Євсюков Т.О. Концептуальні засади безпечного землекористування / Т.О. Євсюков, А.Г. Мартин // Землеустрій і кадастр. – 2010. – № 1. – С. 26-29.
4. Курило В.І. Охорона навколишнього середовища та раціональне використання природних ресурсів : навчальний модуль / В.І. Курило. – К., 2008. – 114 с.
5. Новоторов О.С. Економіка землегосподарювання : теорія, методологія / О.С. Новоторов. – К. : ДКС центр, 2009. – 628 с.
6. Осипчук С.О. Про охорону земель в Україні / С.О. Осипчук // Землевпоряд. вісн. – 2006. – № 2. – С. 28-36.
7. Тихенко Р.В. Сучасний стан та тенденції впливу землекористування на довкілля / Р.В. Тихенко // Вісник аграрної науки Причорномор'я – Вип. 4 (57). Миколаїв, 2010. – С. 142–146.
8. Хвесик М.А. Інституціональні трансформації та фінансово-економічне регулювання землекористування в Україні : моногр. / М.А. Хвесик, В.А. Голян, А.І. Крисак. – К. : Кондор, 2007. – 522 с.

Анотація

Досліджуються еколого-економічні проблеми споживацького світогляду людини до земельних ресурсів. Запропоновано удосконалення нормативно-правової бази з питань ефективного використання й охорони земель та раціонального використання наукового й виробничо-технічного потенціалу.

Ключові слова: земельні ресурси, еколого-економічні проблеми, охорона земель, раціональне землекористування, ґрунтова родючість.

Аннотация

Исследуются эколого-экономические проблемы потребительского мировоззрения человека к земельным ресурсам. Предложено усовершенствование нормативно-правовой базы по вопросам эффективного использования и охраны земель и рационального использования научного и производственно-технического потенциала.

Ключевые слова: земельные ресурсы, эколого-экономические проблемы, охрана земель, рациональное землепользование, плодородие почв.

Annotation

Investigate the ecological and economic problems of consumer outlook for soils. It is proposed to improve the regulatory framework for the effective use and land protection and rational use of scientific and industrial and technological potential.

Key words: land resources, ecological and economical problems, land preservation, rational land use, soil fertility.